

Pensioen in 2035: Vooral individueel

Het Pensioenakkoord is geen werkelijk transformatieve hervorming richting toekomst maar pappen en nathouden. Voor werkelijke verandering is een veel bredere blik op de toekomst noodzakelijk. Het Dutch Economic Forum (DEF) wil daaraan bijdragen door met vernieuwende, inspirerende denkrichtingen/oplossingen te komen.

01 June 2015

toekomstbestendig flexibilisering

[Robbert Veltman](#)

Tijdens een bijeenkomst bij KAS BANK op 20 mei gaven Sybrand Nauta, Falco Valkenburg en Peter van Solinge* als leden van **DEF (<https://www.linkedin.com/groups/Dutch-Economic-Forum-6582591/about>)**, alle drie op persoonlijke titel, een bespiegeling over de pensioensector in 2035. Hun stelling was duidelijk: de toekomst is al begonnen en is dichterbij dan je denkt. In de Derde Industriële Revolutie komen techniek, communicatie en mobiliteit op een ongekende manier samen. Veranderingen in de economie en maatschappij gaan niet meer lineair maar exponentieel.

Traditionele collectiviteiten verdwijnen

In 1999 keken we nog wat bevreemd naar het internet en de mobiele telefoon. Zestien jaar later is de Westerse samenleving vergaand gedigitaliseerd. Door nieuwe technologie is de levensverwachting enorm gestegen. 130 jaar oud worden is niet langer ondenkbaar.

Maatschappijen en markten worden efficiënter en flexibeler. Op dit moment wordt in China een fabriek voor robots gebouwd die straks 500.000 arbeiders overbodig gaan maken. De rol en definitie van arbeid gaat daardoor sterk veranderen. We werken korter en de aandacht verschuift van welvaart naar welzijn. Traditionele collectiviteiten verdwijnen en worden vervangen door nieuwe vormen van (gebundeld) individualisme.

Het traditionele pensioenfonds is zo'n collectiviteit die in de visie van DEF gaat verdwijnen. Individueel sparen voor pensioen wordt de norm. Dat pensioen wordt deels nog steeds verplicht opgebouwd maar bestaat voor het overige deel uit inkomensoverdracht en meerdere inkomenselementen. De AOW gaat veel later in maar stijgt naar een niveau boven het bestaansminimum. En het gespaarde 'pensioenvermogen' kan gedurende het leven ook voor andere doeleinden worden ingezet, zoals wonen en zorg.

Pensioenbewustzijn omhoog

Wat betekent dit voor het pensioenbewustzijn van de Nederlander? Dat zal omhoog moeten. Uit allerlei onderzoeken blijkt dat de meeste Nederlanders zich nog steeds weinig voor hun pensioen interesseren. In 2035 zullen zij echter volop eigen keuzes moeten maken. Dat betekent dat de financiële kennis omhoog moet om de juiste keuzes te kunnen maken. Als voorbeeld besprak Falco Valkenburg de pensioensystemen in Singapore en Australië. In Singapore wordt een bepaald percentage van het inkomen verplicht in een door de overheid opgezet fonds gestort. Binnen dat fonds zijn 'potten' beschikbaar voor pensioen, ziektekosten en wonen waar het geld in kan worden belegd. Tussen die potten kan gedurende het leven met de inleg geschoven worden. De deelnemers worden daarin begeleid door hun kennis over financiële producten te vergroten.

Voor Nederland voorziet DEF een soortgelijk systeem. De 1^e pijler bestaat dan uit een algemeen basisinkomen (AOW) terwijl de 2^e pijler en 3^e pijler versmelten tot 1 pijler waarin pensioen wordt opgebouwd op kapitaalbasis. Deelname is verplicht maar (intergenerationele) solidariteit wordt vrijwillig. Uit de 2^e pijler kan tussentijds geld worden opgenomen voor bijvoorbeeld de financiering van een huis of de inkoop van zorg. De pensioenregeling wordt zo een individuele spaarrekening waar geen uitvoerder meer aan te pas komt.

Einde van de solidariteit?

Betekent dit het einde van de solidariteit in het pensioensysteem? Nee, zegt DEF. De AOW blijft een omslagstelsel en daarmee collectief en solidair. Binnen de 2e pijler zullen mensen toch weer op zoek gaan naar een collectiviteit, bijvoorbeeld voor de administratie van hun vermogens en de uitvoering. Feitelijk is er dan één nationale pensioenregeling voor iedereen die een inkomen verdient en met vrije keuze voor de pensioenleeftijd. Het nieuwe 2e pijler pensioen wordt een individuele spaarrekening die volledig wordt gefinancierd vanuit Defined Contribution.

Uiteraard heeft dit gevolgen voor het huidige systeem en de marktpartijen die daar deel van uitmaken: pensioenfondsen, uitvoerders, vermogensbeheerder, verzekeraars en bewaarders van vermogens. In 2035 is het aantal marktpartijen sterk verminderd. Om te beginnen door het verdwijnen van verplichtstelling, mogelijk al in 2020. Binnen de financiële en pensioensector zal een verdere concentratie optreden. DEF voorziet in 2035 nog zo'n 10 pensioenfondsen, twee uitvoerders, 10 levensverzekeraars, 100 banken en 150 beleggingsinstellingen. Nieuwe spelers als Google, Apple en Ali Baba zullen de markt gaan betreden ('Google Pensions') door optimaal gebruik te maken van hun 'big data' bij het voorspellen van de levensloop van de individuele burger.

Eigen verantwoordelijkheid centraal

De eigen verantwoordelijkheid van het individu staat in 2035 dus centraal. Wie niet vrijwillig spaart in de 2^e pijler heeft straks vrijwel geen aanvullend pensioen. Tegelijkertijd beleven oude vormen van solidariteit hun terugkeer, zoals coöperaties en waarborgfondsen. Losse 'communities' zullen zich verenigen in een groter geheel om efficiënter te kunnen werken.

Is dit toekomstbeeld nu een angstbeeld of een droomscenario? Voor de drie sprekers was het antwoord helder: de ingeslagen weg is onomkeerbaar. De oplossing is: creëer werk waarvan je nooit wil pensioneren. Want, zo citeerden zij Wim Kan: "Pensioneren is het meest lelijke woord in de geschiedenis van de mensheid."

*

Peter van Solinge is partner bij Groen van Solinge & Partners, executive search bureau voor pensioen en riskfuncties.

Sybrand Nauta is directeur bestuursbureau van Stichting Pensioenfonds Achmea.

Falco Valkenburg is onafhankelijk actuaris en voorzitter van het pensioencomité van de Europese Actuariële Vereniging.

Schrijf een reactie

U plaatst uw reactie door direct in te loggen met LinkedIn of met een van de andere social media omgevingen.

Log in met **LinkedIn (<http://www.livefyre.com/auth/popup/social/auth/?provider=linkedin>)** om een comment te plaatsen

